

Innspill til Opptaksutvalget fra Viken fylkeskommune

Opptaksutvalget har bedt Viken fylkeskommune om innspill på regelverket for opptak til høyere utdanning. Hensikten med regelverket er å sikre at studentene har den kompetansen de trenger for å kunne gjennomføre studiene og fordele de studieplassene det er konkurranse om på en mest mulig rettferdig måte. Fra et samfunnsperspektiv er det viktig å ha et utdanningssystem der hver enkelt student får brukt og utviklet sitt potensial, samtidig som samfunnet får den kompetansen som trengs.

Opptaksutvalgets ønsket tilbakemelding på følgende spørsmål:

1. Kvalifisering

- Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?

Til noen studier kan studenter tas opp via «Y-veien». Det kan vurderes om denne muligheten kunne være aktuell for flere utdanninger.

Realkompetansevurdering er mulig i enkelte utdanninger og bør beholdes. Det kunne vurderes i flere praktisk-estetiske utdanninger.

Vi mener det bør være forskjellige opptakskrav til ulike typer utdanninger, og at det må finnes en tydelig oversikt over dette. Opptakskravene må være lett tilgjengelig for søkerne. Nettsidene til Samordna opptak har en viktig rolle i dette.

- Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?

Kvalifiserende prøver bør være en alternativ måte å få opptak til høyere utdanning på. Vi foreslår dette fordi det vil gjøre norsk høyere utdanning mer tilgjengelig for eksempel for studenter som er over 23 år og ikke har gjennomført videregående skole i Norge. Slike prøver må gjennomføres på en kvalitetsmessig måte og det må være et regelverk som sikrer at ordningen ikke uthuler videregående opplæring. Dette vil være mindre ressurskrevende enn manuell godkjenning av utenlandsk utdanning slik det gjøres i dag.

- Har bruken av spesielle opptakskrav i UH konsekvenser for videregående opplæring?

Spesielle opptakskrav fører til at flere elever velger for eksempel realfag i videregående opplæring. Stadig økende poenggrenser ved enkelte utdanninger med spesielle opptakskrav fører til flere

Rådsområde for Utdanning og kompetanse

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

forbedringsprivatister.

- Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basår-ordningen i Sverige?

Vi mener de spesielle opptakskravene skal beholdes. Vi ser behov for spesielle krav til enkelte studier. Vi mener disse kravene primært bør oppfylles ved at elevene tar disse fagene på videregående skole, men det bør finnes alternativer i form av forkurs til enkelte studier. Til medisinstudier kunne det for eksempel tilbys et realfagforkurs for dem som ikke har de nødvendige realfagene fra videregående skole.

2. Rangering

- Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektens tilsvarende lavere?

Ja. En måte å justere opptaket i favør av yngre søkere, kan være å fjerne alderspoengene. Vi kan ikke se at høyere alder i seg selv gjør at man blir bedre studiekvalifisert. Ved å fjerne alderspoeng vil man komme raskere i gang med studier, og det blir mindre aktuelt å bruke lang tid på å forbedre karakterer. Ordningen med alderspoeng var kanskje mer aktuell tidligere da ikke alle tok videregående opplæring.

For å hensynta yngre søkere, kan det vurderes om kvoten for førstegangsvitnemål bør økes. Når flere kommer inn på høyere utdanning rett etter videregående skole, vil behovet for å forbedre karakterer som privatist reduseres.

- Bør måten skolepoeng regnes ut på endres – ved å innføre en form for vekting av karakterer på vitnemålet?

Det er mulig det blir mer rettferdig hvis hvert fag teller «like mye». F.eks. at standpunkt og eksamen i et fag, ikke teller som to karakterer, men blir snittberegnet. Fag med flere standpunktkarakterer kunne også bli snittberegnet og telle som én karakter.

I stedet for å ha faste realfags- og språkpoeng, kunne det være en mulighet å gi tilleggs-poeng for relevante fag til studiene. For eksempel til studier som psykologi og juss kan det gis tilleggs-poeng for å ha tatt fagene psykologi og rettslære på videregående skole. Tilleggs-poeng for disse fagene vil da ikke slå inn ved opptak til andre studier. Dette kan føre til at elevene i større grad velger fag som de er motiverte for og som gir et godt grunnlag for videre studier i de aktuelle fagene. Det vil kunne bidra til at alle programfag får lik status, og det vil understøtte at samfunnet har behov for spesialisering innen alle fagområder.

Et annet alternativ kan være å vekte karakterene i fag som er relevante for det enkelte studiet tyngre enn andre karakterer, slik at gode karakterer i relevante fag får større betydning.

Ordningen med språkpoeng mener vi ikke fungerer helt etter intensjonen. Ordningen er tilpasset elever som får opplæring i fremmedspråk på skolen og var ment å bidra til at flere elever skulle velge å ta språk på et høyere nivå. En stor andel elever oppfyller imidlertid kravet til fremmedspråk ved å ta privatisteksamen i ett av de 44 språkene som tilbys. De fleste av disse har det aktuelle fremmedspråket som morsmål, og mange tar privatisteksamen kun på nivå III og får gode karakterer. Ved å gjøre dette, får de godskrevet underliggende nivåer. Maks uttelling får man hvis man ikke har hatt språk på ungdomsskolen: Hvis man da tar nivå III som privatist, får man godkjent både nivå I

fellesfag, nivå II programfag og nivå III programfag, samt får 1,5 språkpoeng. Dette gir disse elevene store fordeler framfor andre elever fordi det gir stor uttelling på vitnemålet og samtidig frigir inntil ti uketimer på timeplanen til å jobbe med andre fag.

I tillegg til dette slår det svært uheldig ut at man kan ta privatisteksamen på alle nivåer i samme fremmedspråk og få alle karakterene medregnet i opptaket hvis karakterene legges ved søknaden på et kompetansebevis. Ved maks uttelling kan en søker da få inntil fire 6-ere ekstra medregnet i snittet sitt. Ved opptak til høyere utdanning burde det kun være mulig å få medregnet karakter på høyeste nivå, slik regelen er for vitnemål.

Alle ovennevnte fordeler for elever som kun tar privatisteksamen i fremmedspråk, gjør at elever som får opplæring i fremmedspråk, kommer veldig ufordelaktig ut.

- Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddrekning?

Vi er ikke positive til loddrekning, som vi mener kan oppleves urettferdig.

Et alternativ kan være at alle som kvalifiserer til studiet, på bakgrunn av en gitt poenggrense, må gjennom opptaksprøve og/eller intervju for å avgjøre rangeringen. Denne ordningen kan bidra til å redusere karakterpress og antall forbedringsprivatister. Dette kan bidra til at de søkerne som er best kvalifisert/egnet for det aktuelle studiet, får studieplass.

Et annet alternativ kan være at en viss andel av søkerne tas inn på bakgrunn av intervju eller opptaksprøver dersom studiestedet mener det er hensiktsmessig. Studiestedet må regulere hvilke kriterier som skal ligge til grunn for utvelgelse til intervju/opptaksprøve.

- Er det viktig at opptaksregelverket gir fordeler til søkere som har fullført VGO på normert tid, slik som dagens kvote for førstegansvitnemål?

Ja, vi mener det er viktig å ha mekanismer som bidrar til at elever fullfører vgs på normert tid og ikke tar «friår» mens de holder på med videregående opplæring. Det vil også motivere til at elevene går ut fra videregående skole med best mulig karakterer.

3. Organisering

- Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?

Det bør være et generelt felles regelverk som ligger til grunn for opptak til høyere utdanning, men det bør i tillegg gis rom for forskjellige opptakskriterier til ulike studier for å sikre at man får de best egnede søkerne inn på de enkelte studiene.

- Mange ser til videregående opplæring for å løse utfordringen med at nye studenter får tilbud om opptak kort tid før studiestart. Er det praktisk mulig og/eller ønskelig at vitnemålet til elever i videregående skal være klart tidligere?

Etter dagens opplæringslov, med krav til at opplæringen skal strekke seg over minst 38 uker innenfor en ramme på 45 uker, er det ikke mulig. Hvis avgangsåret kunne komprimeres, slik at elevene får standpunkt karakterer og gjennomfører eksamen tidligere, vil også vitnemålet være klart tidligere. Vi

ser for oss at det kan være realistisk å komprimere avgangsåret med to til tre uker, spesielt dersom kravet til antall eksamener på Vg3 reduseres.

- Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?

Hovedhensynet må være å få de riktige søkerne inn på riktige studier, men det må være et opptakssystem som er gjennomførbart og rettferdig. Opptakssystemet bør bidra til at søkerne ikke må bruke tid og ressurser på å forbedre resultater/karakterer som allerede er gode nok til å kvalifisere for studier.

Vennlig hilsen

Heidi Westbye Nyhus
fylkesråd for utdanning og kompetanse